

«Утверждено»
Директор МАОУ
«Санагинская СОШ»
 /Бандеева И.В.
ФИО
Приказ № 29 от «28» 08 20

Предмет: бурятский язык
Класс: 5
Учитель: Мархаева Т.Х.
Категория: высшая
Стаж: 29

2017-2018 учебный год

Нуралсалай сэдбүүдэй гол удха

Хэлэн тухай тобшо ойлгосо

Литературна буряад хэлэн. Хэлэнэй үүргэ. Нютаг хэлэнүүд.

Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга ба үргэдхэлгэ

Абяан ба үзэгүүд. Аялган ба хашалган үзэгүүд. Түргэн ба удаан аялганууд. Дифтонгнууд ба йотированна аялганууд. Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, үйлэ үгэ, тэмдэгэй нэрэ. Падежнүүдэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ.

Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим

Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга. Буряад хэлэнэй алфавит. Хэлэлгын абяанууд. Аялган абяануудай илгаа: эмэ (хэлэнэй урдуурхи), эрсэ (хэлэнэй дундуурхи), эрэ (хэлэнэй хойгуурхи). Түргэн, удаан аялганууд, дифтонгнууд. Аялганай тааралдал. Аялгануудые зүб бэшэлгэ. Ээ,эй, уй, үй, ы, э, и аялгануудые бэшэхэ дүримүүд. Хашалганууд, тэдэнэй илгаа: хонгёо ба бүдэхи хашалганууд. Хатуу ба зөөлөн хашалганууд. Йотированна аялганууд. Фонетическэ шүүлбэри. Буряад хэлэнэй орфоэпи. Орфоэпиин гол дүримүүд. Хэлэлгын абяануудые, үгэнүүдые ба тэдэнэй дүрсэнүүдые, абтаһан үгэнүүдые зүбөөр үгүүлэлгэ. Илгәһан ь тэмдэг. Үе, үгэ нүүлгэлгэ. Абтаһан үгэнүүдые зүб бэшэлгэ. Буряадаар бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд. Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэйн аялгание буряадшалан бэшэхэ дүрим. Орфографическа толи хэрэглэлгэ.

Лексикэ

Буряад хэлэнэй үгын баялиг. Нэгэ болон олон удхатай үгэнүүд. Омонимууд. Сэхэ ба шэлжэһэн удхатай үгэнүүд. Синонимууд. Антонимууд.

Үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ шадабаритай болголго. Буряад-ород, ород-буряад словарьнуудые хэрэглэжэ һургалга.

Үгын бүридэл ба үгын бии бололго

Үгын үндэһэн. Үгын һуури, залгабари ба залгалта. Залгабаринуудай хүсөөр үгэнүүдэй бии бололго. Орёо ба хуряамжалһан үгэнүүд, тэдэниие зүб бэшэлгэ. Үгэтэй суг бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд. Анхан һууриин дундахи тодо бэшэ аялгануудые зүб бэшэлгэ. Үгэнүүдые бүридэлөөр шүүлбэри.

Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд

Холбуулал, тэдээн соохи гол ба дулдыданги үгэнүүд. Мэдүүлэл. Хэлэгдэһэн зорилгоороо мэдүүлэлнүүдэй илгаа: юрэ хөөрэхэн, асууһан, идхаһан. Аялгалгаараа мэдүүлэлнүүдэй илгаа: шангадхаһан ба шангадхаагүй мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй ангалга. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд: нэмэлтэ, элирхэйлэгшэ, ушарлагша. Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд, тэрэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга. Хандалга, тэрэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга. Причастна, деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд. Авторай үгын урда ба хойно байһан сэхэ хэлэлгэ, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга. Үгэ андалдалга (диалог), сэглэлтын тэмдэгүүд. Текст. Найруулал. Хэлэлгын янзанууд: юрэ хөөрэлгэ, зураглалга, бодомжолго.

Дабталга

Абяан ба үзэг хоёрой хоорондох илгаа. Аялган ба хашалган абяанууд. Синонимуудые, антонимуудые, олон удхата үгэнүүдые, омонимуудые мэдүүлэл соо хэрэглэлгэ.

Мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүд. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд. Диалог тухай дабталга. Хэлэлгын найруулал, тэрэнэй янзануудые дабталга.

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ

Текстые абзацуудта хубааха шадабари бээлүүлхэ хүдэлмэри. Түсэб табилга. Текстын сэдэб элирүүлгэ. Яряанай ба уран зохёолой найруулга илгәха шадабари бээлүүлгэ. Юрэ хөөрэлгэ, зураглалга ба бодомжолго гэхэн үгүүлэлэй янзануудта хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ. Уран зохёол, кинофильм, радио болон теледамжуулгануудай удхаар өөрынгөө һанамжа, бодомжолго бэшэхэ шадабари бээлүүлгын хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ. Зураг хэрэглэжэ гү, али өөрынгөө ажабайдалда болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай зохёолго бэшэлгэ.

Юрэ хөөрэхэн, зураглаһан текстын удхаар найруулга бэшэлгэ. Найруулга, зохёолгонуудыг бэшэлгэ. Ород хэлэнһээ буряадта оршуулга. Үзэхэн зохёолой удхаар асуудалнуудта тобшо дэлгэрэнгы харюунуудыг үгэлгэ.

Һурагшадай мэдэсэ, шадабарида табигдаха дүнгүүд

Һурагшад **“Хэлэн тухай тобшо ойлгосо”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **предметнэ мэдэсэтэй** болоно.

- Литературна болон нютаг хэлэнүүдэй удха илгаруулха.

Һурагшад **“Хэлэн тухай тобшо ойлгосо”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **шадабари дадалтай, һураха арга боломжотой** болоно:

- Литературна болон нютаг хэлэнүүдэй баялиг хэрэглэхэ.

Һурагшад **“Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **предметнэ мэдэсэтэй** болоно.

- үгэ соохи үзэгүүд ба абьяануудыг зүбөөр илгаруулха, шүүлбэрилхэ, аялгануудай ба хашалгануудай илгаа мэдэхэ, буряад болон абтаһан үгэнүүдэй бэшэгэй дүрим мэдэхэ.

Һурагшад **“Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **шадабари дадалтай, һураха арга боломжотой** болоно:

- үзэг бэшэг мэдэлгээс хүгжөөлгэ, үгэнүүдыг үенүүдтэ хубаалга, хонгёо ба бүдэхи хашалгануудтай, удаан – түргэн, йотированна, дифтонгнуудтай, ээ,эй, уй, үй, ы, э, и аялгануудыг бэшэхэ дүримүүдтэ байһан үгэнүүдыг, аялганай тааралдал, нугарал, һубарил баримталан зүб бэшэлгэ.

Һурагшад **“Лексикэ”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **предметнэ мэдэсэтэй** болоно.

- Буряад хэлэнэй үгын баялиг, нэгэ болон олон удхатай үгэнүүд, омонимууд, сэхэ ба шэлжэхэн удхатай үгэнүүд, синонимууд болон антонимуудыг илгаруулха, хэрэглэхэ.

Һурагшад **“Лексикэ”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **шадабари дадалтай, һураха арга боломжотой** болоно:

- Үгэнүүдэй лексическэ удха тайлбарилжа, толи хэрэглэжэ шадаха. Үгэнүүдыг аман ба бэшэмэл хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ

Һурагшад **“Үгын бүридэл ба үгын бии бололго”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **предметнэ мэдэсэтэй** болоно.

- Үгын бүридэлөөр шүүлбэри хэхэ

Һурагшад **“Үгын бүридэл ба үгын бии бололго”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **шадабари дадалтай, һураха арга боломжотой** болоно:

- Залгабаринуудай хүсөөр шэнэ үгэнүүдыг бии болгохо, хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ. Зүйр үгэнүүдыг суг ба амьарнь бэшэлгэ.

Һурагшад **“Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **предметнэ мэдэсэтэй** болоно.

- юрын мэдүүлэлнүүдыг зохёохо, мэдүүлэлэй юрын гэшүүдыг мэдэхэ, юрэ хөөрэхэн, бодомжолһон, зураглаһан үгүүлэлнүүдыг илгаруулха. юрын түсэб табижа шадаха, хэлэлгэдээ үгэнүүдыг зүбөөр хэрэглэжэ һураха.

Һурагшад **“Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд”** үзөөд байхадаа, иимэнүүд **шадабари дадалтай, һураха арга боломжотой** болоно:

- мэдүүлэлнүүдыг зүбөөр зохёожо, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ шадаха, дүтэрхы удхатай үгэнүүдыг хэлэлгэдээ хэрэглэхэ, алдуугүйгөөр, зүбөөр бэшэжэ шадаха аргатай болохо

5-дахы ангиин һурагшадта һайнаар хүдэлмэрилхын нүхэсэл боложо үгэдэг гурим ёһын байдал бии болгоходоо иимэнүүд **метапредметнэ мэдэсэ** олгуулха:

- шухала хэрэгтэй мэдээсэлнүүдыг бэдэржэ, компьютер болон интернетэй хүсөөр

мэдээнүүдые оложо, хэрэглэжэ шадаха; шүүмжэлэл, шэнжэлэл хэжэ, дутаг дундануудые элирүүлжэ; хэһэн ажалдаа арга боломжонуудые тааруулжа, шалгалта, сэгнэлтэ үгэжэ шадаха; юумые сасуулжа, тааруулжа, шалтаг хойшолоной холбоо байгуулжа, бодолоо удаа дараалуулан һубарюулжа шадаха.

5-дахи ангиин һурагшадта һайнаар хүдэлмэрилхын нүхэсэл боложо үгэдэг гурим ёһын байдал бии болгоходоо иимэнүүд **өөрын аминай мэдэсэ** олгуулха:

- буряад хэлээ буряад арадай үндэһэн-болбосоролой нангин баялиг гэжэ ойлгохо; түрэл хэлэндээ дуратайгаар, хүндэтэйгөөр хүмүүжэхэ; хэлэнэй баялигые грамматическа аргуудые өөрынгөө хэлэлгэдэ хэрэглэжэ, бодожо байһан бодолоо тэрэнэй хүсөөр хэлэжэ шадаха.

Хэмжэдэг шалгалтын ажалай бүридхэл
(Перечень контрольно- измерительных работ)

№	Ажалай янза	Сэдэб
1	Оролто мэдэсэ шалгаха ажал	Эхин класста үзэһэн сэдэбүүдые дабталга
2	Словарна диктант	Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим
3	Диктант	Лексикэ
4	Диктант	1 четвертеэр
5	Диктант	Үгын бүридэл ба үгын бии бололго
6	Забһарай, хоорондын шалгаха ажал	Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим
7	Хараад ба шагнаад хадуудаг сүлөө диктант	Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд
8	Диктант	Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд
9	Шалгалтын диктант	Причастна ба деепричастна дахуулалтай мэдүүлэлнүүд
10	Шалгалтын хүдэлмэри	Жэл соо үзэһэнөө дабталга
11	Дүнгэй мэдэсэ шалгаха ажал	Жэл соо гараһан темэнүүдээр

ТЕМАТИЧЕСКА ТҮСЭБЛЭЛГЭ

Ду гаар	Хэшээлэй сэдэбүүд	КЭС	Һуралсалай түсэблэһэн дүн	Үхибүүдэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд	Бээ гуримшуулаад ябаха, оршон тойроние шудалха, харилсаха шадабари
1	Хэлэн тухай тобшо ойлгосо		Литературна болон нютаг хэлэнүүдэй удха илгаруулха, тэдэнэй баялиг хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ	Түрэл хэлэн, нютаг нугын түүхэдэ хандан һурагшадай досоо омогорхол түрүүлхэ.	Ямар нютаг хэлэнүүд байдаг бэ гэжэ мэдээ суглуулхадаа, эшэ үндэһэндэнь хандажа элдэб янзын газарһаа абаха. Тэдэниие зэргэсүүлхэ, согсолхо.
2-5	Эхин классуудта үзэһэнөө дабталга Абяан ба үзэгүүд. Хэлэлгын хуби. Юумэнэй нэрэ, үйлэ үгэ. Тэмдэгэй, тоогой нэрэнүүд. Мэдүүлэлнүүд. Диктант		Абяан ба үзэгүүд, аялган ба хашалган үзэгүүд, түргэн ба удаан аялганууд, дифтонгнууд ба йотированна аялгануудые илгаха. Хэлэлгын хубинуудые мэдэхэ: юумэнэй нэрэ, үйлэ үгэ, тэмдэгэй нэрэ. Падежнүүдэй залгалтануудые зүб бэшэжэ шадаха	Социальна удха шанар тушаажа абалга ба эдлэлгэ, өөрынгөө дурадхалые үндэһэлжэ баримтануудые хэлэхэ.	Даабаринуудые дүүргэхын тула хэрэгтэй мэдээсэл суглуулха.
Фонетикэ, графика, орфоэпи					
6	Хэлэлгын абяанууд, хэлэлгын аппарат		Хэлэлгын абяануудые гаргахын түлөө хэрэглэдэг хэлэлгын мүсөнүүдэй нэрэ мэдэхэ	Элдэб социальна байдалда бэе бээтээ, багшатаа харилсаха аргатай бололго, арсалдаата асуудалнуудые номгоноор шиидхэжэ шадалга	Хэрэгтэй мэдээсэл ондоо литератураһаа олоод, тэрэнээ хэрэглэлгэ.
7	Үзэгүүд, алфавит,		Буряад хэлэнэй алфавит мэдэхэ, ехэ	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл	Номоор хүдэлхэ, өөрынгөө

	ехэ үзэгүүд		үзэгүүдые ямар ушарта бэшэгдэдэг бэ гэжэ хадуужа абалга	ойлгохо	һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха
8	Аялган абяанууд ба үзэгүүд. Аялган абяануудай илгаа		Аялган абяануудые үзэгүүдээр тэмдэглэлгэ. Аялгануудай илгарал мэдэхэ ойлгосотой бололго	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо	Зураг хаража, асуудалнуудта харюусаха, багахан мэдүүлэлнүүдые зохёожо һураха, хажуудахи хүнүүдээ шагнаха
9	Ээ, эй аялгануудые зүб бэшэлгэ		Ээ-эй аялгануудые бэшэг дээрэ бэшэхэ арга харуулан ойлгуулха, тобшолол хэжэ, дүн гаргаха	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха
10	Уй, үй, ы, э-и аялгануудые зүб бэшэлгэ		Нэрлэгдэһэн аялгануудта анхаралаа хандуулха. Тэдэниие зүб бэшэжэ һураха.	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёон тусхай критеринүүдээр шалгаха.
11	ии-ы аялгануудые зүб бэшэлгэ		Тус аялгануудта анхарал табиха, тэдэниие зүбөөр бэшэжэ һураха	Элдэб социальна байдалда бэе бэтээе, багшатаяа харилсаха аргатай бололго, арсалдаата асуудалнуудые номгоноор шийдхэжэ шадалга	Зураг хаража, асуудалнуудта харюусаха, багахан мэдүүлэлнүүдые зохёожо һураха, хажуудахи хүнүүдээ шагнаха
12	Һургалгын диктант		Аялган абяануудые зүбөөр бэшэхэ шадал шалгахадаа, һурагшадай мэдэсэ шадабариин хэмжээе элирүүлхэ	Бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёон

					тусхай критеринүүдээр шалгах.
13-14	Хашалганууд Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд Хатуу ба зөөлөн хашалганууд. Шалгалтын хүдэлмэри		Хашалган абяануудай үүргэ ойлгуулха, зүбөөр үгүүлжэ, бэшүүлжэ хургаха.	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, Багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
15	Илгahan ь тэмдэг		Зөөлөн тэмдэгэй үгэ соо илгahan үүргэ дүүргэдэгыг харуулха	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байhanaa, тэрэндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө hanал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха
16	Үгын үе. Үгэ таһалжа бэшэлгэ		Үгэ үенүүдтэ хубаажа, шэнэ мүртэ яажа оруулхаб гэжэ ойлгуулха.	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө hanал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
17	Фонетическэ шүүлбэри		Үгын абяануудта характеристикэ үгэжэ хургаха, абяан бүхэниие зүбөөр үгүүлжэ бэшүүлхэ	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, Багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
18-21	Абтаһан үгэнүүдые зүб бэшэлгэ. Ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд. Абтаһан үгын һүүлэй аялгание		Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо үргэдхэжэ, тэдэнэй зүб бэшэлгэ дээрэ ажаллаха.	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байhanaa, тэрэндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиha, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёон

	зүб бэшэлгэ. Абтаһан үгэнүүдые зүб бэшэлгэ Абтаһан үгэнүүдэй хүүлэй аялгание зүб бэшэлгэ бэхижүүлгэ				тусхай критеринүүдээр шалгаха.
22	Практическа хүдэлмэри		Олоһон мэдэсэнүүдээ даабаринуудые дүүргэхэдээ хэрэглэхэ	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	өөрынгөө һанал бодол бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха
Лексикологи					
23- 26	Лексикэ.Үгын удха. Эхир үгэнүүд. Олон удхата үгэнүүд. Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха		Лексикэ тухай ойлгосо үргэдхэхэ, үгэнүүдэй удха тайлбарилха шадабари олгохо	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	Номоор хүдэлхэ, тусгаар үгэнүүдэй удха ойлгохо, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
27- 29	Омонимууд. Синонимууд. Антонимууд.		Омоним, синоним, антоним тухай мэдэсыень үргэдхэхэ	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёон тусхай критеринүүдээр шалгаха.
30	Хэлэ хүгжөөлгын хүдэлмэри.		Зурагай удхаар олоһон мэдэсээ хэрэглэжэ, зохёолго бэшэхэ шадалтай	Үгтэһэн үгэнүүдые хэрэглэн, бэшэмэл текст зохёоходоо удхыень тааруулан	өөрынгөө һанал бодол бэшэмэл хэлэлгээр

	<i>Зурагаар рассказ зохёолго.</i>		болгохо	бэшэжэ һураха	дамжуулха
31-34	Үндэһэн буряад ба абтаһан үгэнүүд. Мэргэжэлтэнэй үгэнүүд, нютаг үгэнүүд, хуушарһан үгэнүүд, уласхоорондын үгэнүүд. Буряад хэлэнэй толинууд		Үгэнүүдэй илгарал ойлгуулха	Оршон тойронхи ажабайдалда боложо байһан хубилалтанууды ажаглан хаража, тэрээндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
35	Шалгалтын тест		Олоһон мэдэсэнүүдээ даабаринууды дүүргэхэдэ хэрэглэхэ	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	өөрынгөө һанал бодол бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха
Үгын бүридэл ба үгын бии бололго					
36-38	Үндэһэн ба һуури. Үгын залгабари ба залгалта		Үгын бүридэл, ямар аргаар үгэнүүд бии болодог бэ гэжэ ойлгуулха	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
39-40	Орёо ба хурямжалагдаһан үгэнүүд. Үгэтэй суг бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд		Ямар зүйр үгэнүүд суг бэшэгдэдэг бэ гэхэн мэдэсэ олгохо.	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
41-	Анхан һууриин		Тодо бэшэ аялганууды үгэ соо зүб	Үг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл	Номоор хүдэлхэ, тусгаар

43	дундахи тодо бэшэ аялгание зүб бэшэлгэ		бэшэхэ дадал олгуулха	ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
44	Һургалгын диктант				
Синтаксис, хоолойн аялга ба пунктуаци					
45- 46	Холбуулал		Холбуулал тухай ойлгосо үгэхэ	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделээр хүдэлжэ һураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ һураха, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
46	<i>Хэлэ хүгжөөлгын хүдэлмэри. “Хабарай эхин” түсэбөөр найруулга бэшэлгэ</i>		Текст шагнаад, түсэб табижа шадаха дадал олгохо, тэрэнээ хэрэглэн, найруулан бэшэхэ шадабаритай болгохо	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байһанаа, тэрэндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Өөрынгөө һанал бодол бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха
47- 48	Мэдүүлэл Хөөрэхэн, асууһан, ба идхаһан мэдүүлэлнүүд. Шангадхаһан мэдүүлэл		Мэдүүлэлэй һүүлдэ ямар сэглэлтын тэмдэг табигдахаб гэжэ тобшолол гаргаха.	Өөрын ба ондоо хүнэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ ойлгохо, хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсаха, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгохо	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделээр хүдэлжэ һураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ һураха, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.

49	Шалгалтын диктант				
50-54	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд. Юрын гэшүүд: нэмэлтэ, элирхэйлэгшэ, ушарлагша.		Мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүд тухай мэдэсыень үргэдхэхэ, зүбөөр асуудал табижа ямар гэшүүн бэ гэжэ элирүүлжэ хургаха	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделеэр хүдэлжэ хураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ хураха, өөрынгөө ханал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргаха.
55-56	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд		Хуряангы мэдүүлэлнүүдые дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болгохо	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байhanaa, тэрээндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиha, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноhoонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёohon тусхай критеринүүдээр шалгаха.
57	<i>Хэлэ хүгжөөлгын хүдэлмэри</i>		Зурагай удхаар ханал бодолоо найруулан бэшэжэ хургаха	Уг гарбал, түрэл тала тухай мэдээсэл ойлгохо, буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудтай танилсаха, аха хүниие хүндэлхэ мэдэрэл түрүүлхэ	өөрынгөө ханал бодол бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха
58-59	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд		Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд, тэрэнэй хоорондохы сэглэлтын тэмдэгүүдые зүб табижа хургаха	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байhanaa, тэрээндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделеэр хүдэлжэ хураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ хураха, өөрынгөө ханал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа

					болон нүхэдтээ дүн гаргах.
60-62	Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд		Дахуулалнуудай залгалтануудай илгаа, мэдүүлэл соо табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табиха шадабари олгохо	Һайн дураараа хүндэ туһа хүргэхэ тухай өөрынгөө хандаса, бодол харуулха, хэһэн ажалаа сэгнэжэ шадаха	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделээр хүдэлжэ һураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ һураха, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргах.
63-64	Сэхэ хэлэлгэ		Авторай үгын урда ба хойно байһан сэхэ хэлэлгэ, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга ойлгуулха.	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байһанаа, тэрээндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха, хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа зохёон тусхай критеринүүдээр шалгах.
65 - 70	Жэл соо үзэһэнөө дабталга		Һурагшадай шадабари, мэдэсэ хэр зэргэ хэмжээн дээрэ байнаб гэжэ элирүүлхэ	Оршон тойронхи байгаалида дуратай байһанаа, тэрээндэ өөрынгөө хандаса харуулха, уншаха, харилсаха дуратай байха, өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.	Номоор хүдэлхэ, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо, моделээр хүдэлжэ һураха, модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэжэ һураха, өөрынгөө һанал бодол аман хэлэлгээр дамжуулха, багшатаяа болон нүхэдтээ дүн гаргах.

Шалгалтын хүдэлмэри

1. Буряад алфавит хэды үзэгүүдтэйб ?
2. Абяан үзэг хоёр ямар илгаатайб ?
3. Ямар үзэгүүд абья тэмдэглэдэггүйб ?
4. Хэды аялган, хэды хашалган үзэгүүд бийб ?
5. Түргэн ба удаан аялгануудые нэрлэгты ?
6. Ямар дифтонгнуудые мэдэхэбта ?
7. Ямар аялгануудые йотированна аялганууд гэнэб?
8. Аялгануудай тааралдал гэжэ юун бэ ?
9. Хонгёо хашалгануудые нэрлэгты
10. Бүдэхи хашалгануудые нэрлэгты
11. Ёохор гэжэ үгын фонетическэ шүүлбэри хэгты
12. Хэлэлгын абьянуудые үзэдэг эрдэм юун гэжэ нэрэтэйб?
 - а) Графика
 - б) Фонетикэ
 - в) Лексикэ
13. Хонгёо ба бүдэхи хашалганаар эхилһэн үгэнүүдые паарна болгогты:
жэг, зар, дэрэ, шэг, захяа, сар, тэрэ, сахяа
14. Зөөлэн хашалгануудтай үгэнүүдые ологты.
Альбан, оньһон, ангир, харюу, таби, каток, ниитэ, хальһан, хурган, нохой, эльгэн, барюул.
15. Точконуудай орондо –ээ, -эй тааруулан бэшэгты.
...рүүл, зөөх..., шэр..., түүрх..., дэг...,мэлх..., хир..., төөл...,миисг..., һэр...

Диктантнуудай темэнүүд

1. Зунай үглөөгүүр. (удаан ба түргэн аялганууд, дифтонгнууд)
2. Намарай бороо. (аялганай тааралдал, хубарил)
3. Хүгшөөдэйн бууса. (-ээ,-эй зүб бэшэлгэ)
4. Шагалза. (үй, уй дифтонгнууд)
5. Баглаа сэсэг. (ии -ы,э-и аялганууд)
6. Дамбии. (сложно үгэнүүд)
7. Мундарга. (үгын бүридэл соохи частицанууд)
8. Хүбүүд. (мэдүүлэлэй гэшүүд)
9. Шубуудай уургай. (мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд)
10. Хадын горхон. (причастна, деепричастна обородууд)

Тестнүүдэй темэнүүд

1. Фонетикэ
2. Лексикэ
3. Үгын бүридэл
4. Холбуулал
5. Мэдүүлэл
6. Хандалга

